Przesyłka opłacona ryczałtem

AIDAS

VILNIAUS LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS
eina tris kartus savaitėje
DUODA NEMOKAMUS PRIEDUS
Ūkininkams — „ŪKININKĄ"
Vaikams — „VARPELĮ"

Nr. 24 (106) | Vilnius 1939 m. vasario 25 d. (šeštadienis) | Antri metai

VALSTIEČIŲ VAIDMUO MŪSŲ VISUOMENĖS GYVENIME

Bet koks visuomeninis sąjudis yra stiprus ir galingas tik tada, kai jame dalyvauja plačiausios masės. Mūsų visuomenėje tos plačiosios masės yra valstiečiai. Jie visų pirma sudaro visuomenės pagrindą. Jeigu neturėtumėm šiame krašte ištisus plotus gyvenamų savo valstiečių, negalėtumėm vadintis atskira — lietuvių visuomene. Inteligentai be valstiečių, juo labiau, kad, palyginti, turime labai negausią inteligentiją, negalėtų sudaryti atskiros visuomenės tikrąja šio žodžio prasme.

Kaip atskira tautiškai ir kultūriškai visuomenė, turime savotiškai reikštis ir visose gyvenimo srityse. Šiuo metu pirmon vieton yra iškilusios dvi svarbiausios mūsų veikimo kryptys: kultūrinė ir politinė. Ši antroji pasireiškė, galima sakyti, tik paskutiniuoju laiku. Tiesa, neturime dar įgudusių savo politikų, bet vis tiek reikėjo pradėti politinę veiklą, ir gerai padaryta, kad nueita šia linkme. Kultūrinio ir ekonominio veikimo buvo per maža. Pradėję politinį veikimą, galėsime daugiau laimėti, nes su mumis bus labiau skaitomasi. Politiškai veikiant, galima bus greičiau ką nors atsiekti kultūrinėje ir ekonominėje srityse.

Kas reikalinga politiniam veikimui? Aišku tai, kad neturime dar savo tarpe gerų, įgudusių politikų, čia nekalbama, nes, laikui bėgant, kai bus plačiau politiškai veikiama, savaime atsiras gerų politikų ir iš tų pačių žmonių tarpo. Svarbiausia yra tai, kad mūsų stipriau pasireiškinčiame politiniame veikime dalyvautų visa mūsų visuomenė, kaip vienas gerai sutariąs ir susiklausąs vienetas. Tai vienas dalykas. Kitas labai svarbus dalykas yra tai, kad mūsų politiniame veikime dalyvautų mūsų valstiečiai. Pačių inteligentų reikalavimai nedaug gali padėti. Jie gali tik vadovauti mūsų visuomeniniam ir politiniam gyvenimui, bet patys vieni be valstiečių pritarimo niekuomet negalės daug laimėti. O juk mums reikia atgauti ne tik tai, ko esame paskutiniais keleriais metais netekę, bet dar daugiau išsireikalauti, kas mums, kaipo piliečiams, priklauso. Ir tikime, kad mūsų reikalavimai, ypač jeigu būsime vieningai nusistatę, — turės būti patenkinti.

Mes tikime savo laimėjimais juo labiau, kad mūsų valstiečiai yra jau gerokai politiškai susipratę. Kad taip yra, turėjome keletą progų įsitikinti. Ir neabejojame, kad ateityje valstiečių veiklus dalyvavimas mūsų visuomenės gyvenime dar stipriau ir plačiau pasireikš.

Čia pat būtina pažymėti vienas dalykas. Kaip žinia, mūsų visuomenės politinis gyvenimas įgauna kiek kitokesnio pobūdžio, reikalas verčia daugiau skaitytis su naujai susidariusiomis politinėmis sąlygomis. Dėl to ir visa mūsų visuomenės politika šiek tiek persiorientavo. Bet tatai neturėtų būti suprantama bloga prasme. Kaip buvome, taip ir esame lietuvių tautinė mažuma ir nuo savo tautinių, ekonominių ir politinių reikalavimų neatsisakome ir niekuomet neatsisakysime. Visa mūsų visuomenė yra ir toliau pasiryžusi kovoti už sau priklausančias teises. Tatai turi įsidėmėti visi tie, kurie pradeda jau nematyti skirtumų tarp lietuvio ir nelietuvio. Savo tautybės turi būti laikomasi ir toliau, neatsižvelgiant, kokia būtų vedama mūsų visuomenės politika.

A. P.

Viskas ginklams...

Amerika stato 12 karo laivyno bazių

Jungtinių Valstybių atstovų rūmai pradėjo svarstyti įstatymo projektą, kuriuo siekiama pastatydinti 12 karo laivyno bazių. Tam reikalui reikėtų 52 milijonų dolerių. Be to, tuo pačių projektu prašoma beveik dviejų milijonų dolerių kreditų įvairiems tyrimams aviacijos srityje finansuoti.

Atstovų rūmų karo laivyno komisijos pirmininkas demokratų atstovas Vinsonas griežtais žodžiais reikalavo, kad minėti kreditai būtų priimti. Jis pabrėžė, kad Jungtinės Valstybės Vokietijai, Italijai ir Japonijai galinčios atsakyti tik viena kalba, kuri šiandien esanti įmanoma: Jungtinės Valstybės jokiu būdu nesileisiančios sunaikinamos.

Kalbėdamas apie karo lėktuvų pardavimą Didžiajai Britanijai ir Prancūzijai, Vinsonas pareiškė, kad tas pardavimas esąs ne tik visais atžvilgiais pateisinamas, bet ir pagirtinas žygis. Kalbėtojo žodžiais, Jungtinių Valstybių pramonė kaip tik turinti aprūpinti Didžiąją Britaniją ir Prancūziją, nes tik tuo būdu gali būti prisidėta prie abiejų valstybių sėkmingo spyrimosi prieš totalines valstybes. Visi Jungtinių Valstybių apdairūs piliečiai kaip tik pritaria atatinkamų valdžios organų ta kryptimi padarytiems nutarimams, nes jei Prancūzija ir Didžioji Britanija nebūsiančios tinkamai pasirengusios, tai kaip Vinsonas pabrėžė, jos būsiančios sunaikintos. Tokiu atveju visa našta ginti demokratines valstybes suvirstų ant Jungtinių Amerikos Valstybių pečių.

Kalbasi ne tik politikai, bet ir generolai

Anglijos parlamento opozicijos atstovo Čurčilio kalba (Apie ją rašėme praėjusiame „Aido" numeryje) plačiai yra komentuojama visuose anglų laikraščiuose. O juo labiau, kad tuo pačiu metu ir valdančios konservatistų partijos atstovas Grigsas pareiškė, kad Anglija turi ne tik pažadėti Prancūzijai pagelbą, bet tokią pagelbą turėti ir ją, reikalui esant, savo sąjungininkei duoti.

Po to vienas ministrų pranešė, kad šiuo metu yra vedami tarp Prancūzijos ir Anglijos generalių štabų pasitarimai, kurių metu bus susitarta dėl bendro veikimo, jei kiltų konfliktas.

Italai į Libiją, prancūzai į Somaliją

Praėjusiame „Aido" numeryje buvo minėta apie italų kariuomenės stiprinimą Libijoje, kur jie nusiuntė apie 30 tūkstančių kariuomenės.

Dabar pranešama, kad prancūzai vis daugiau siunčia kariuomenės į Somaliją, kuri rubežiuojasi su italų okupuotąja Abisinija. Į Somaliją Prancūzai nusiuntė daug kariuomenės, o į Džibutį uostą nemaža karo laivų. Kartu Paryžiaus dienraščiai praneša, kad Džibuti uoste paskutiniu metu prancūzų policija suėmė daug šnipų.

Dabartinis Estijos prezidentas PAETS

Estijos nepriklausomybės paskelbimo šventė

Šio mėn. 24 dieną estų tauta iškilmingai paminėjo savo nepriklausomybės paskelbimo sukaktuves. Kaip žinia, Estijos nepriklausomybė buvo paskelbta 1918 metais vasario 24 dieną. Todėl tą dieną visa estų tauta kasmet iškilmingai pamini. Nuo 1934 metų, kai buvo sudaryta Baltijos Santarvė, kiekvienos šių valstybių tautinę šventę plačiai kasmet pamini ir kitos valstybės. Pavyzdžiui, Vasario 16-tąją visada mini estai ir latviai, o vasario 24-lietuviai ir latviai.

Šiemet vasario 24 dieną taip pat plačiai buvo paminėta Lietuvoje ir Latvijoje. Estijos šventės proga, Taline viešėjo vyriausias Lietuvos kariuomenės vadas generolas St. Raštikis.

Dėl Lenkijos ministro Beko kelionės į Londoną

„Aide" jau buvo minėta, kad paskutiniu metu užsienio spaudoje plačiai buvo rašoma apie ministro Beko kelionę į Londoną. Buvo net numatoma data, kada jis turėjo išvykti į Angliją. Dabar kai kuriuose lenkų laikraščiuose pasirodė žinių, kad kol kas tie gandai ir lieka tik gandais. Pranešama, kad ministro Beko kelionės į Londoną klausimas buvo svarstomas, bet iki šiol nieko konkretaus dar nenutarta.

Vadinasi, dar nežinia, ar ministras Bekas vyks į Londoną, ar ne.

Iš žydų viskas atimama

Vokietijoje ir toliau išleidžiami prieš žydus nukreipti dekretai, kurie visiškai suvaržė žydų gyvenimą. Ypač pablogėjo Vokietijos žydų padėtis nuo pernai metų, kai Paryžiuje buvo pašautas Vokietijos ambasados sekretorius. Tada, kaip atsimename, Vokietijoje buvo padarytas prieš žydus pogromas, kurio metu sunaikintos žydų krautuvės ir sudegintos beveik visos sinagogos.

Neseniai vėl rašėme, kad per penkeris metus iš Vokietijos norima išskraustyti visi žydai, kurie dar neturi 45 metų amžiaus.

Dabar vėl pranešama žinių apie naują žydų persekiojimą. Oficialiai Berlyne paskelbtas naujas dekretas, kuriuo įsakoma visiems Vokietijos žydams piliečiams ir tiems, iš kurių pilietybės atimtos, per dvi savaites atiduoti į tam tikras įstaigas auksą, sidabrą ir visas kitas brangenybes. Už jas žydams bus užmokėta popieriniais pinigais pagal oficialų kursą.

Italai mobilizuoja atsarginius

Varšuvos dienraščio „Czas" korespondentas iš Rymo praneša sensacingų žinių apie vykdomą Italijos atsarginių mobilizaciją.

Pasak korespondento, šiomis dienomis buvo pašaukti į kariuomenę 1902 metų visų rūšių specialistai. Kaip žinia, praėjusį mėnesį buvo pašaukti į kariuomenę 1901 metų visų rūšių specialistai. Pašauktieji abiejų metų atsarginiai sudaro apie 120 tūkstančių kariuomenės. Kadangi atsarginių mobilizacija ir toliau vykdoma, tai netrukus Italijoje bus sudaryta milijonas kariuomenės, kurios dalis, kaip jau rašėme, yra išsiųsta į Libiją.

Dėl Italijos atsarginių mobilizacijos yra susirūpinę anglai ir jų ambasadorius Ryme jau kalbėjosi su Italijos užsienių reikalų ministru.

Olandija stato tvirtoves

Šiomis dienomis Olandijos parlamento buvo svarstomas valstybės saugumo klausimas, o taip pat Olandijos kolonijų klausimas.

Karo ministras pranešė, kad netrukus visame Olandijos pasienyje būsiančios pastatytos didelės tvirtovės.

Tuo pačiu metu pranešama, kad į Jungtines Amerikos Valstybes išvyko Olandų karo misija su admirolu Dulmu priešakyje. Toji misija nupirks Amerikoje keliasdešimtis lėktuvų, kurie tuojau bus išsiųsti į Olandijos Indiją.

Ir bijo, ir džiaugiasi

Anglijos vyriausybės nutarimas padidinti karo reikalams paskolą iki 800 milijonų svarų sterlingų visoje Europoje padarė nepaprastą įspūdį. Tą faktą ypač gyvai komentuoja vokiečių ir italų laikraščiai, kurie dabar jau nieko nebaido.

Vokiečių spauda neslepia savo susinervinimo, bet guodžiasi tuo, kad Čemberlenas nepavartos ginklo kur nereikia. Visai kitaip vokiečių spauda įvertina Anglijos parlamento opozicijos nusistatymą. Labiausiai nepatiko vokiečiams Čurčilio kalba, iš kurios jų spauda daro išvadą, kad po tokios kalbos jokiu būdu negalima laukti Anglijos-Vokietijos santykių pagerėjimo.

Aišku, kad vokiečius nervina ne tiek Anglijos ginklavimasis, kiek jos pasižadėjimas ginti Prancūziją.

Panašiai rašo ir italų laikraščiai, pažymėdami, kad Anglijos, Prancūzijos ir Amerikos ginklavimasis turi nepaprastai didelės tarptautinės reikšmės. Ta pačia proga italų laikraščiai atrodo patenkinti, kad anglai daugiau jau nekalba apie Tautų Sąjungą ir, kad Čemberlenas kitokiu būdu stengiasi praskaidrinti Europos atmosferą. Girdi, Hitleris ir Musolinis tai mėginę daryti daug anksčiau.

Ministras Čiano Varšuvoje

Šio mėn. 25 dieną Varšuvoje laukiamas Italijos užsienių reikalų ministras Čiano. Su juo atvažiuoja iš Italijos visas būrys palydovų ir grupė italų laikraščių atstovų.

Lenkų spauda praneša, kad ministras Čiano Lenkijoje su savo palydovais išbus 4 dienas. Podraug lenkų laikraščiai, rašydami apie ministro Čiano atvykimą į Varšuvą, pažymi, kad šiuo metu santykiai tarp Lenkijos ir Italijos esą labai geri, o po Čiano atsilankymo laukiama dar pagerėjimo.

Didžiosios prancūzų revoliucijos 150 metų sukaktuvės

Šiais metais sukanka 150 metų kaip prasidėjo didžioji prancūzų revoliucija, kuria prasidėjo nauja era istorijoje. Atsiliepdama į visuomenės pageidavimą iškilmingai tas sukaktuves pažymėti, Prancūzijos vyriausybė nutarė jas iškilmingai atšvęsti. Iškilmių organizavimas pavestas švietimo ministrui. Iškilmių globėjais bus respublikos prezidentas, abiejų parlamento rūmų pirmininkai ir ministras pirmininkas. Komitetą, kuriam pirmininkaus Erio, sudarys vyriausybės nariai, parlamento atstovai, o taip pat žymiausių valstybės įstaigų, spaudos, prancūzų istorijos mokyklos, literatūros, mokslo atstovai. Parlamentan įneštas įstatymo sumanymas dėl tų sukaktuvių, tačiau, kad nepavėluoti, jau sudarytas vykdomasis komitetas, kurs ruošia iškilmių programą. Sukaktuvių proga įvyks oficialių posėdžių, koncertų, teatro vaidinimų, radijo transliacijų, parodų Prancūzijoj ir kolonijose ir kt.

Numatyta 5 tautinės iškilmės: gegužės 5 d. — generalinių štatų parlamento atidarymo pagerbimas, birželio 23 d.—iškilmingas posėdis žmogaus ir piliečio teisių paskelbimui pagerbti, liepos 14 d. Trokadero ir Marso aikštėj — 1790 m. federacijos paminėjimo iškilmės, rugsėjo 20 d. — kariškos apeigos Valmio kautynių lauke, rugsėjo 21 d. respublikos pagerbimas Nasion aikštėj su paradu ir eisena aplink paminklą. Paryžiaus miestas liepos 12 d. suruoš dar dienos ir nakties iškilmes, kurių motyvai bus trys tautinės spalvos ir „Marselietė".

„L"

Vasario 16-toji Vilniaus krašte

Rudnioje (Vilniaus-Trakų apskr.) Vasario 16-tą dieną, Lietuvos nepriklausomybės minėjimo šventėje, neatsiliko ir Rudnios parapijos lietuviai. Jie tą dieną užpirko(?!) mišias ir jose gausiai dalyvavo. Mišias laikė kun. Raupelis. Pamaldoms pasibaigus, žmonės bažnyčioje sugiedojo tautos himną.

Pažymėtina, kad šiemet Vasario 16-tą dieną pamaldose dalyvavo daugiau žmonių, negu kitais metais. Jose taip pat nemaža dalyvavo Nočios ir Dubičių parapijų lietuvių.

Kadangi nei vietoj, nei apylinkės sodžiuose lietuviškų organizacijų jau nebėra, tai viešesnių paminėjimų tą dieną įvykti negalėjo. Tad pasitenkinta tos dienos vakarą suruoštomis savitarpio pramogėlėmis.

Tverečiuje (Švenčionių apskr.) Vasario 16-toji diena taip pat buvo atitinkamai pagerbta. Tą dieną iš ryto 9 val. buvo vietos klebono kun. Pšijalgausko atlaikytos iškilmingos pamaldos ir pasakytas tai dienai pritaikintas pamokslas. Nors oras buvo ir nelabai palankus, tačiau žmonių į bažnyčią susirinko nemaža.

Po pamaldų parapijos salėje įvyko akademija. Ją atidarė Katalikiškos Akcijos skyriaus pirmininkė mokyt. Padhalskaitė, apibūdindama tos dienos reikšmę lietuvių tautai. Po to buvo paskaitos ir deklamacijos. Paskaitas skaitė: mokytojas Mykolas Matkevičius tema „Lietuvių tautos kova už nepriklausomybę" ir mokyt. Juozas Petrašiūnas — „Kaip kūrėsi Laisvoji Lietuva". Deklamavo Umbražūnaitė ir Skrebutėnaitė.

Vakare kai kuriuose sodžiuose paminėjimai buvo rengiami atskirai. Daugiausia toji diena paminėta atitinkamais susirinkimais ir pramogomis. Visur skambėjo lietuviškoji daina ir viešpatavo pakili lietuviška nuotaika.

Gilūtose (Švenčionių apskr.) jaunesnieji ryte dalyvavo Melagėnų bažnyčioje pamaldose, o vyresnieji dėl blogo oro klausėsi pamaldų per radiją. Vakare buvo surengta bendra vakarienė, kurioje dalyvavo apie 50 asmenų. Čia dainavo, žaidė ir kartu prisiminė tuos laikus, kada turėjo savo lietuviškas draugijas, skaityklas ir t. t. Vakarienę rengiant nemaža pasidarbavo mokyt. V. Subačius, Šablauskai ir kt.

Barčiuose (Vilniaus-Trakų apskr.) Vasario 16-toji diena taip pat praleista tinkamai. Tą dieną daugumas nieko nedirbo, o skaitė atitinkamus laikraščių straipsnius, knygas. Vakare susirinkęs jaunimas padainavo, pažaidė tautinių žaismų ir, sugiedojęs tautos himną, išsiskirstė.

Pelesoje (Lydos apskr.) Vasario 16 dieną minint tautos šventę, šios parapijos klebonas kun. J. Vienažindis atlaikė iškilmingas pamaldas ir pasakė tai dienai pritaikintą pamokslą. Per mišias giedojo parapijos bažnytinis choras. Pamaldoms pasibaigus, sugiedota tautos himnas.

Šutuose (Švenčionių apskr.) jaunimas buvo suruošęs šeimyninę arbatėlę, prie kurios prisidėjo ir apylinkės sodžių lietuviai. Atėjus Vasario 16 dienai, visas Šutų jaunimas pasipuošė šventiniais drabužiais ir laukė iškilmingo minėjimo. Prie bendro arbatėlės stalo susirinko apie 40 asmenų, jų tarpe nemaža ir strunaitiškių. Arbatėlės metu mokyt. D. Šukelis apibūdino šios šventės reikšmę. Po to buvo pasakyta eilių, monologų ir feljetonų.

Biliuose (Ašmenos apskr.) buv. vietos „Ryto" skaityklos vedėjo N. Jasiulionio bute yra įtaisytas altorėlis, prie kurio vietos žmonės šventadieniais susirenka lietuviškai pasimelsti, nes parapijos bažnyčioje lietuviškų pamaldų nebūna. Vasario 16-tos dienai paminėti prie religinio altorėlio dar buvo įrengtas ir tautinis „altorėlis", kurį puošė Vytis, Vytauto Didžiojo paveikslas ir iš šalių dvi tautinės vėliavos, išsakstytos įvairiais atvirukais: Basanavičiaus, Kudirkos, Lietuvos laisvės paminklo, Aušros Vartų, Dariaus ir Girėno ir kt. Iš ryto tame bute buvo susirinkę motinos ir jų vaikai, pavakare — jaunimas ir suaugę vyrai, jų tarpe keli ir iš kitų sodžių. Ir vieniems ir kitiems buvo šis tas paskaityta, pagiedota giesmių, padainuota dainų, pasakyta eilių ir, sugiedojus tautos himną, su pakilia nuotaika išsiskirstyta.

Kun. Aleksandras Mikaila

Šio mėn. 14 dienos vakarą šv. Mikalojaus parapijos salėje susirinko būrys lietuvių kunigų ir pasauliečių. Visi buvo atėję į šeimyninį pobūvį, norėdami pagerbti kun. Aleksandro Mikailos jubiliejų. Vienas jubiliejus — 50 metų amžiaus sujo kaip tik tą dieną, nes kun. Aleksandras Mikaila yra gimęs 1889 metais vasario 14 d. Pakravų kaime (Stakliškės vals.), kitas — 25 metų kunigavimo trupučiį suvėluotas, nes A. Mikaila į kunigus buvo išvęstas 1912 metais.

Susirinkę jubiliato artimieji sveikino jį, linkėdami visko geriausio, o ypač, kad kun. A. Mikaila kuo greičiau galėtų vėl grįžti į kaimą, kurį jis taip gerai pažįsta ir kuriam iš tikro daug gero ir naudingo yra padaręs.

Paklausę pobūvio metu pasakytų kalbų, apie kuklų jubiliatą daug ką naujo sužinojome, išgirdome. Pasirodo, kun. A. Mikaila jau nuo 1912 metų susirišo su lietuviškuoju kaimu, keldamas jo ir ekonominį ir kultūrinį lygį. Tais metais, patekęs į Švenčionis vikariu, jaunas kunigas, kaip ir kiekvienam lietuviui kunigui pridera, nesitenkino vien tiesioginėmis savo pareigomis. Eidamas šias pareigas sažiningai, kun. A. Mikaila rado laiko net kelias slaptas lietuviškas mokyklas įsteigti, o kai grėsė administracinės pabaudos už lietuvių vaikų mokymą lietuviškai (Istorija kartojasi), kun. A. Mikaila pasiekdavo ir gubernatorių. Be to, susirūpino lietuviškų laikraščių platinimu, žmonių blaivinimu. Žodžiu, visomis tomis priemonėmis, kuriomis galima nors kiek palengvinti sunkus žmonių gyvenimas, kun. A. Mikaila siekė šio kilnaus ir gražaus tikslo.

Perkeltas iš Švenčionių į Vilniaus Kalvarijos parapiją, kun. A. Mkaila ir čia randa progos susidurti su lietuviais, ar tai pasitikdamas lietuvius maldininkus ar tai ligoninėje guosdamas lietuvius ligonius. Kai 1915 metais atsidūrė Adutiškyje, vėl, šalia tiesioginių pareigų, atsidavė kaimo kultūros reikalams. Nepamirškime, kad tuo metu mūsų kraštas jau buvo patekęs į žiaurią vokiečių okupaciją, kada visur švaistėsi ir viešpatavo okupantų soldateska.

Tokiose sąlygose kas nors veikti buvo labai sunku. O betgi kun. A. Mikaila nesėdėjo rankas sudėjęs. Priešingai, darė, kas buvo galima, o pirmiausia puolėsi organizuoti valstiečių švietimą. Po ilgų klabenimų gavęs leidimą organizuoti 12-ką pradžios mokyklų kaimuose, kun. A. M. vargais negalais surado šiek tiek mokančių skaityti ir rašyti „mokytojų", pats juos kiek palavino ir įkinkė garbingan darban. Pats frontas—kasdieną kaukia, gaudžia patrankos, o švietimo darbas, nors toks, koks galima, buvo varomas pirmyn, ne tik tada, kai Adutiškyje darbavosi kun. Mikaila, bet ir vėliau dar ilgus metus veikė lietuviškos pradžios mokyklos.

1916 metais atvyko į Kaltinėnus klebonu. Šioje parapijoje išbuvo 11 metų. Per visą tą laiką uoliai dalyvavo Švenčionių „Ryto" Draugijoje, vadovavo šios Draugijos skyriui Kaltinėnuose, ilgus metus buvo renkamas Laikinojo Vilniaus Lietuvių Komiteto nariu, taip pat visą laiką buvo uolus lietuviškos spaudos platintojas.

Žodžiu, kūnu ir dvasia buvo suaugęs su visu lietuviškuoju gyvenimu. Per tus kelioliką metų daug ko teko patirti, kol 1927 metais spalio pirmomis dienomis, kartu su kitais lietuviais kunigais, atsidūrė Lūkiškio kalėjime. Čia išbuvo keletą mėnesių ir į Kaltinėnus grįžti negalėdamas, 1928 metų pradžioje buvo paskirtas tolimos Slobudkos parapijos (gudų gyvenama) klebonu. Parapija mėdžiaginiu atžvilgiu viena iš geresniųjų, daugelio klebonų svajonė. Bet kun. A. Mikaila ne to ieškojo. Jis norėjo dirbti savųjų tarpe ir todėl apsidžiaugė vėl galėdamas savo jėgas ir prityrimą paskirti savo tautiečiams.

Atvykęs į lietuvišką Daugėliškio parapiją ėmėsi mėgiamojo žmonių švietimo, kultūrinio ir ekonominio gerbuvio kėlimo darbo. Tačiau ne ilgai galėjo darbuotis ir netrukus vėl buvo perkeltas į sugudėjusią Kamajų parapiją, iš kur išvyko dėl nesveikatos ir dabar gyvena Vilniuje.

×

Šio straipsnio autorius jau kelioliką metų pažįsta kuklų jubiliatą, su kuriuo ne kartą teko kalbėti įvairiais klausimais. Visuomet kun. A. Mikaila domėjosi ir domisi visais klausimais, kurie daugiau ar mažiau yra susiję su lietuvių tautos likimu. Kol galėjo, patsai dėjo plytą prie plytos statomuose lietuvių visuomenės gyvenimo rūmuose, o kai likimo buvo priverstas kuriam laikui nuo aktyvaus visuomeninio darbo pasitraukti — gyveno tuo nors mintimis. Ir tai suprantama, nes yra visuomenininkas visa šio žodžio prasme. Tai įrodė ir paskutiniu metu, uoliai dalyvaudamas Vilniaus lietuvių gyvenime, o neseniai yra išrinktas Lietuvių Mokslo Mylėtojų Draugijos vicepirmininku.

Todėl neapsiriksiu pasakęs, kad visi šio krašto lietuviai be pažiūrų skirtumo reiškia jubiliatui geriausius ir nuoširdžiausius linkėjimus.

R. M.

Kaip gyvena lietuviai Pietų Amerikoje

Vasario mėn. 10 dieną į Kauną sugrįžo Užsienio Lietuviams Remti Draugijos pirmininkas adv. R. Skipitis, kuris apie pusę metų lankė Pietų Amerikos lietuvių kolonijas, susipažindamas su lietuvių išeivių gyvenimu tuose kraštuose. Tik iš traukinio išlipęs, R. Skipitis „Lietuvos Aido" bendradarbiui papasakojo žiupsnelį įspūdžių:

— Aplankiau per tą laiką Angliįos, Škotijos, Brazilijos, Argentinos, Urugvajaus ir Paragvajaus lietuvių kolonijas. Daugiausia, žinoma, buvau P. Amerikoje, į kur specialiai važiavau ir tyrinėjau lietuvių kolonijų gyvenimą.

Viso ten (P. Amerikoje) lietuvių gyvena apie 75.000. Apie tiek pat yra ir kitų iš Lietuvos nuvykusių žmonių. Ypač daug yra žydų, kurių vienoje Argentinoje iš Lietuvos atvykusių priskaitoma iki 50.000. Kokia gi ten esančių lietuvių padėtis? Trumpai galiu pasakyti:

„Padėtis bloga, bendrai vertinant, žemiau, mano įsitirimu, nei vidutinė, jei ne visiškai bloga.

Kolonija, tiesa, dar nesena. Vidutiniškai 12 — 13 metų amžiaus. Tačiau mano apskaičiavimais per visą savo amžių jį dar nėra tiek uždirbusi, kiek yra išsivežusi iš Lietuvos. Tą visa esu gana tiksliai apskaičiavęs. Viso lietuviai, skaičiuoju, į P. Ameriką iš Lietuvos išvežė ne mažiau kaip 150 mil. litų. O jei šiandien koloniją reikėtų likviduoti, tai, smarkiai abejoju, ar iš viso jos turto susidarytų iki 100 mil. litų.

Be abejo, yra vienas kitas lietuvis kiek ir prasimušęs, tačiau apskritai, lietuviai P. Amerikoje gyvena nepaprastai vargingai. Kaune būnant buvo sunku ir įsivaizduoti tokią padėtį esant. Ūkiuose nepasisekė rasti nė vieno lietuvio visoje P. Amerikoje bent kiek žmoniškiau įsitaisiusio.

Lietuvių ūkininkų P. Amerikoje gyvenimo negalima lyginti nė su pačio blogiausiai Lietuvoje gyvenančio ūkininko gyvenimu.

Jų grįčios be grindų ir be lubų. Vietoje langų paprastos skylės, kurios uždengiamos lentomis. Daug yra lietuvių, kurie, atrodo, nieko daugiau savo gyvenime nenorėtų, kaip tik atgal grįžti į Lietuvą. Tačiau grįžti negali, nes negali užsidirbti kelionei. Džiaugiasi,

---

IGNAS ŠEINIUS 2)

JUZULIS ĖGLIS

Ne kokių arkliavagių būta, kaiman nujota.

Juzuliui kvapas krūtinėje sustoja, lėkdamas uždusdamas, galvoti nestengia. Galvoti nėra ko. Išdavė trečiokas Bereišis, vakar kareivių ir ūkininkų tarybon išrinktas. Neretai, dar ir šiemet pavasarį, Ėgliams padieniu dirbęs, geriausiai galėjo nujusti, kur Bukštuolis paslėptas. Tarybos pirmininkas Voronovas dabar nusidžiaugs, gavęs apylinkės geriausią žirgą.

Tiesiai Bereišio atšlaiman lekia Juzulis, visas suprakaitavęs, atlapa krūtine.

Per kluono tvorą jau nestengia peršokti. Užlipęs taip ir atsisėda, lyg visą kvapą lėkdamas būt pametęs.

Atsikvėpęs kiek, slenka atsargiai patvoriu. Pasiekęs punę—pasieniu, pasieniu. Iškiša galvą iš užu sąsparos. — Atšlaime pririšti prie tvoros, tušt ties grinčia, penki arkliai. Viduryje, visą nugara aukštesnis, Bukštuolis. Žiū — jis atkelia galvą, su parišta avižų tarba. Dairosi, neramiai ausimis karpo.

Juzuliui tik tik neišsprūsta šūksmas. Luktelėja kiek. Iš grinčios niekas neišeina. Gal būt, Bereišis vaišina svečius, namine lakdo.

Patvoriu, patvoriu Juzulis prislenka prie arklių. Pamatęs Bukštuolis ausis pastato. Ims ir sužvengs. Ne, lyg protas jį apsaugo. Juzuliui ramiau pasidaro.

Išsitraukęs iš užjuosčio peilį, pritūpdamas, Juzulis perpiauna visų arklių balnų paraiščius. Nu mauna Bukštuoliui tarbą nuo gal vos ir jau vesis jį. Tik girdi — grinčios durys prasiveria priemenėn. Juzulis krūpteréja, pastyra su pavadžiu rankoje. Priemenėje lėkštė džingterėja aslon, sudūžta. Tai šeimininkė ėjo, tur būt, kamaron daugiau ko atnešti. Iš grinčios pasigirsta skardesni juokai, kai kas linksmai rusiškai nusikeikia. Juzulis vėl aprimsta ir tyliai, tyliai arklį atgal kluonan išsiveda. Kluone už obelės užsėda, žaibu peršoka tvorą, — laukais!

Jaučia, kad Bukštuolio šonai šiurkštūs. Atšlyja, stabteréja. Pabraukia ranka, mato, kad abu šonai padaliais suvanoti. Jam suliepsnoja akyse:

— Žvėrys tie!

Bukštuolis, aišku, visą laiką kovojo, dabar avižomis bandė jį paimti.

Užjojęs kalnelį, pabraukia arkliui kaklą, glosto. Bukštuolis atsu ka galvą, žvilgterėja patenkintas, žvingteréja.

Išgirsta Juzulis—triukšmas Bereišio atšlaime. Jis vėl pasineša laukais.

Het kur?

Baltaraistin? Ne.

Juzulis nesuranda, kur paslėptų arklį.

Mato grįžterėjęs — iš atšlaimo išsineria keturi vyrai. Kabaluoja ant arklių be balnų, bet varo priguię, karčių insistvėrę. Lekia keliu, lyg dar jo nematytų.

Juzulis nusileidžia paskardin, bandys, išsinėręs ties ežeru, perjoti liūnu kiton klampaus slėnio pusėn. O ten didesni miškai, ten jis ras vietą.

Prijojęs liūną, mano nusėsti, bus arkliui lengviau. Tik mano, kad nuo kapinių aukštumos pastebėjo jį bolševikai. Atstato šautuvus, paleidžia po šūvį. Kur čia jie pataikys, čia koks pusantro kilometro. Juzuliui ir neatrodo, kad jie norėtų pataikyti, nušauti tokį šaunų žirgą. Taip, jie daugiau nešaudo, lekia kaip pašėlę dirvomis. Tiesiai in jį.

Juzuliui tik kažin kodėl šalta, ramu pasidaro. Smegenys greitai dirba, mintys aiškiai išsinarsto.

Jis nuduos. Žino, kad nudavinas, visų gyvių savisauga, sunkiausiu metu yra daug ką kitaip pavertęs.

Lyg nieko nepastebėjęs, ramiai joja sau toliau. Lyg siūbuojantis liūnas būtų nekokia tvirta pieva. Žino, kur liūnas geriau neša, išneš jį.

Bukštuolis taip pat ramus, žengia lengvai, neskuba. Pajutęs, kur mažiau atlaiko, kojá bematant pakelia, kur stipriau — daugiau savo svorio perkelia. Juzulis nustemba, kaip arklys moka eiti liūnu. Tarytum, ilgai būtų juo vaikščiojęs. O gal nujaučia, kas tykoja iš užpakalio?

Vėl grįžteléja. Insilėkę bolševikai jau netoli liūno. O jis tik pusiau liūno injojęs. Ten prieš, tarp berželių, silpniausia vieta,—akėčių slenkstis. Bolševikai dar kiečiau paspaudžia, ima plakti savo arklius. Ir, kas turi, pentinais raižo. Pasuka arklius instrižai, galvodami jį privys.

Juzulis ir toliau joja lėtai — ir lyg nemato nieko. Tik viena akimi kas akimirksnis dirsteréja atopakalin.

Bolševikai labiau insiunta. Lygia pieva greičiau sugaus tą nenaudėlį ūkininkaitį. Tarybos teisman atiduos, sušaudys brėkštant! Bus pamoka visai buožiškai apylinkei.

Arkliai, suuodę aitrų liūno augmenijos kvapą, visi keturi drauge piesta atsistoja. Tik ar gali arkliai komunistinėje tarnyboje kelti savo klasinius interesus? Viršum jų galvų paspila rusiški keiksmai, šonus nuraižo pentinai ir bizūnai. Arkliai savo jėgų paskutine ugnimi insilekia, — rodos, vienu šuoliu peršoks visą liūną.

Pakyla viena žalia banga, kils bematant kita.—Užliūta arklių insilėkimas, insigėrusių jojikų akyse žybteréja prasiblaivėjimo pilka šviesa. Ir gęsta juodame pasibaisėjime. Arklių galvos ne aukštyn banga iškyla, — statmenai žemyn pasineria. Liūnas prasižioja plačia ruda gerkle, sukunkuliuoja rudais burbulais, dar labiau prasižioja. Tik sublizga bolševikų odinių švarkų suvilgytos nugaros, nuspindi saulėje, — nieko daugiau. Liūnas, kaip žalias slibinas, pasirango ir užsimerkia patenkintas. Perskirtos žolės atgal kaimynystėn susigūžta. Tik vienu daiktu, lengvai rangytu rambu, lyg kas kavos tirštimus būtų išpylęs. Jie dar varva nuo viksvų, užkliūva rasuolės vokuose.

Juzulj perveria šiurpas. Jo akyse keturi žmonės..., keturi arkliai... — — —

Juzulis negalvoja, tik jaučia, kad atsitiko kažin kas didelio. Vienaip ar kitaip, tik dabar viskas kitoniškai atsistos.

Nulipa nuo arklio, atsargiai veda pro berželius. Čia, tarp juodai blizgančių akečių, ir su juo taip gali atsitikti.

Juzulis vis nieko negalvoja, tik mato, koks sultingas, kiek gyvybės prisunktas neseniai išsprogusių berželių žalumas. Kaip jie kvepia! Ar nebūtų gera pasidarius iš jų šluotą šeštadienio pirčiai?

— Dabar nebus kada.

Ežero pakraščiu jau iškyla smaili ajerai. Aplink aketes taip pat. Čia kiek didesni. Ir kokis jų kvapas! Kaip tik tai ką iš krosnies išimtos duonos,

— Kur pavadis? — nutirpsta Nieko, jaučia Bukštuolio šiltą kvapą paliai kairę ausį. Jis čia pat. Stabteréja Juzulis. Kietos pievos pasistojus, krūtinė plačiai atsiveria, nori išsialsuoti, atsikvėpti. Sustoja ir Bukštuolis. Juzulis jaučia, kaip jis savo nasrus tyliai ties jo ausimi laiko ir taip pat giliai intraukia ir išleidžia kvapą. Matyt, ir jam, miškų tylos arkliai, buvo šiandien nemažas pergyvenimas.

(B. d.).

Šventosios uosto (Lietuvoje) vaizdai: viršuje uostui dirbamas molas; dešinėje — Šventoji, apačioje kairėje uosto mokykla, dešinėje — Šventosios uosto naujoji statyba.

jei bent uždirba savo ir savo šeimos narių gyvybės palaikymui. Dėl to reikia, galvoju, nieko nelaukiant, stengtis Lietuvoje sudaryti specialų fondą padėti grįžti bent daliai tokių žmonių.

Ypatingai blogon padėtin yra patekę ir patenka tie, kurie važiuoja į Paragvajų ir iš ten tikisi lengvai, perbridę upelį pereiti į kitas valstybes, kuriose rasią darbo. Tačiau tas „upelis" siauriausioje vietoje, kur reikėtų pereiti, yra 3 klm. pločio Paronos upė. Tai antroji dydžiu upė po Amazonės. Tos Paronos dugne ir randa daugumas sau prieglobstį. Paragvajus lengvai svetimšalius įsileidžia, nes viename kvadratiniame kilometre pas juos tegyvena vos pora žmonių. Tačiau jame išsiversti ypatingai sunku, nes visas gyvenimas yra pats primityviškiausias.

Daugumas lietuvių į P. Amerikos valstybes, kaip pasirodo, vyko labai maža žinodami, kur jie važiuoja. Nežinojo tų kraštų vardų, nežinojo darbo sąlygų, nežinojo pačios gamtos. Daugelį gąsdino gyvatės, krokodilai, tačiau, kaip pasirodo, ten daugiau žmones kankina paprastos muselės bei įvairūs kiti vabzdžiai. Yra tokių vabaliukų karapatų, kurie lenda kaip erkės į odą ir negalima jų nustumti, reikia iš kūno išpiauti. (Vieno tokio vabzdžio padarytos žaizdos liekanas R. Skipitis ir į Kauną parsivežė). Yra muselių, kurios lenda po nagais, į akis. Yra ir tokių, kurios lenda po žmogaus oda ir, jei nepastebi, palieka savo gemalus, iš kurių netrukus atsiranda kirmėlės, kurioms išimti reikia kreiptis pas gydytoją.

Dėl ko gi tiek suplaukė į ten lietuvių? Tyrinėjau tą klausimą ir suradau net tokių atsitikimų: atskiri laivininkystės biurai duodavo lietuviui bedarbiui keletą pensų, kad jis rašytų pažįstamiems į Lietuvą gerai gyvenąs, daug uždirbąs ir pan. Bedarbis, neturėdamas ko valgyti, sutikdavo su pasiūlymu...

— O kaip su mokyklomis, su visuomeniniu lietuvių gyvenimu?

— Mano apskaičiavimais, lietuviai mokyklų turi nedaugiau kaip dešimtadalį to, kiek reikėtų. Apie visuomeninį gyvenimą bijau taip greitomis kalbėti Kiekvieną žodį vėliau P. Amerikos lietuviai gali išsiaiškinti ne taip, kaip būčiau iš tikro galvojęs pasakyti. Tačiau galiu trumpai aptarti: visuomeninis P. Amerikos lietuvių gyvenimas, mano supratimu, dar nėra reikiamai išsikristalizavęs. Ir per daug atskirų lietuvių organizacijų, ir per daug laikraščių ir t. t.

Ir keliauti po tuos kraštus ne taip lengva. Nori, pvz., iš vienos valstybės nuvažiuoti į kitą, niekur negali tiksliau sužinoti, kaip pato giau į ten patekti. Bandžiau keliauti pagal vieną naujausią atlasą, tačiau apsirikau. Jame buvo nubrėžtas iš vienos valstybės į kitą geležinkelis, o kai privažiavau, jo neradau, pasirodo, jis dar... tik būsiąs. Ir vėl grįžk, tam sugaišdamas keletą dienų.

Iš kelionės R. Skipitis parsivežė daug medžiagos, kurią tikisi sunaudosiąs, rašydamas laikraščiuosna, darydamas organizacijoms pranešimus.

Geltonasis pavojus

Kaip žinia, japonų armija šiuo metu yra užėmusi jau 2/3 Kinijos teritorijos. Šis plotas didumo ir gyventojų atžvilgiu yra du kartu didesnis už pačią Japonijos imperiją. Visi didesni Kinijos miestai ir prekybiniai bei susisiekimo centrai yra japonų kariuomenės okupuoti. Apie karo didumą ir žiaurumą gali liudyti skaičiai, kuriuos su pasididžiavimu paskelbė japonų karo ministras gen. Itagaki.

Iš jo pranešimo paaiškėjo, kad nuo karo pradžios (1937 m. liepos mėn.) iki šiol buvo užmušta 2 milijonai kiniečių kareivių, tuo tarpu japonų tik... 51.000. Iš senos 3 milijoninės kinų armijos išlikę tik 600 000 reguliarių kareivių ir 400.0^0 Čang-Kai-Šeko „banditų" *). Šalia to, dėl bado ir karo veiksmų žuvo 4 milijonai civilinių gyventojų. Turėtų atrodyti, kad taip sąlygoms susidėjus, karo eiga artinasi jau prie galo. Tačiau yra visai priešingai.

Japonijos nugalėjimai yra paviršutiniški, taip kaip paviršutiniškas yra jų viešpatavimas Kinijoje. Japonai neturi valdžios visų užimtų provincijų teritorijose. Jie suspėjo paimti savo globon tik kai kuriuos strateginius punktus, didesnius miestus ir susisiekimo linijas o provincijoje viešpatauja anarchija. Tolimesnio karo pespektyvos yra japonams nepatogios, nes kinai turi savo rankose tris veiksnius, kurie galės nulemti karo išdavas. 1) didelis gyventojų skaičius, 2) laikas ir 3) dideli Kinijos plotai.

Kinija teritorijos atžvilgiu yra didžiulė. Gyventojų atsargos yra milžiniškos, ir žuvę 4 ar 5 milijonai kareivių nesudaro Kinijai didelės reikšmės. Kinijos žemės plotai yra tokie dideli, kad sunku įsivaizduoti tokia jėga, su kurios pagelba galima būtų tie plotai užimti ir paimti juos savo valdžion. Tuo tarpu japonai nors ir įdėjo į karą dideles materialines ir dvasines aukas ir nors visomis išgalėmis stengiasi jį laimėti, karo pabaigos vis dar nematyti, o apie galutinę taiką negalima nė svajoti. Tuo tarpu Japonijoje jaučiamas jau nuovargis ir susilpnėjimas, o finansiniai sunkumai jau pradeda skverbtis į karo nusilpnintą gyvenimą.

Ta proga tenka pažymėti, kad XIX amžiaus pirmoje pusėje Japonija pergyveno didžiausius pasikeitimus. Iš bereikšmės valstybės ji tapo kultūringa, stipri imperija, o ūkinės santvarkos griuvėsiuose pastatoma prekybinė ir pramonės sistema. Išplėtus pramonę, Japonijai prireikė milžiniškų kiekių žaliavų, kurių jos salose visai nėra. O kadangi artimoji Kinija tų žaliavų (aukso, sidabro, žibalo, geležies, anglies) turi pakankamai ne tik sau, bet ir kitiems, — prasidėjo dažni karai, kurių tikslas nėra teritoriniai laimėjimai, tik kovos dėl žaliavų. Bet ir Rusijos Sibiro plotai yra nemažiau gausūs įvairiomis žaliavomis, todėl ir čia atsiskleidžia naujas Japonijos plano etapas. Tikėdamiesi patraukti Kiniją savo įtakon, japonai nori bendromis jėgomis užatakuoti Rusiją ir savo sienas išplėsti iki Baikalo ežero. Rusai, tai gerai žinodami, visomis išgalėmis remia kinus kovoje su japonais, ir Sibiro geležinkeliu dunda traukiniai, pilni siunčiamų kinams ginklų, be kurių kinai turėtų pasiduoti. Tuo būdu Rusija yra pavojingiausias Japonijos priešas Azijos žemyne, kurį japonai norėtų, kaip galima greičiau, parblokšti. Štai kodėl visada buvo ir yra įtempti rusų—japonų santykiai, kurių niekaip negalima sušvelninti. Nuolatiniai nors ir nedideli susirėmimai prie sienos aiškiai rodo, kad kada nors jie baigsis dideliu ir atkakliu karu.

Japonija neatsižadės savo imperialistinių tikslų Kinijos bei Rusijos atžvilgiu ir nenustos tikėjusi, jog geltonajai rasei yra skirta viešpatauti pasaulyje, o Rusija nepasiduos geruoju. Tolimuose Rytuose naujas karas neišvengiamas. Štai kodėl Japonija sudarė su Vokietija ir Italija „Prieškomunistinį paktą". Nediktavo jai jokie idėjiniai sumetimai. Priešingai, Vokietija netgi netiki Japonijai jau vien todėl, kad abidvi yra pramonės kraštai, kurių interesai turės susikryžiuoti ir be to, rasistinės pažiūros neleidžia įeitį į glaudesnį bendradarbiavimą. O jei tas bendradarbiavimas yra, tai aišku, kad jungia juos bendras priešas Rusija.

Tolimesnis prieškominterninio trikampio žygis, tai Japonijos puolimas Rusijos žemių, kurios politikos centras tada persikeltų į Tolimuosius Rytus ir tuo būdu palengvintų Berlyno — Rymo ašies veikimą kolonijų atgavimo atžvilgiu.

Bd.

*) Kurie yra didesni banditai, ar užplūdę grobimo tikslais Kinijos žemės japonai, ar visomis išgalėmis giną savo laisvę nuo užpuolikų kinai—netenka abejoti. Red.

KORESPONDENCIJOS

Viln.-Trakų apskr.

Rudnia, Varėnos valsč. *Naujųjų Metų atgarsiai.* Netaip seniai „Aide" buvo rašyta, kad per Naujuosius metus Rudnios bažnyčioje nuo chorų buvo pašalinti kai kurie lietuviai parapijiečiai. Tai padarė eksvargoninkas Mazaliauskas.

Atrodė, kad tuo viskas ir pasibaigs. Tačiau įvyko kitaip. Ryšium su tuo sausio mėnesio pirmomis dienomis Kaniavos policija ištardė visą eilę asmenų. Pagaliau šio mėn. 7 dieną dėl to įvykio Varėnoje buvo sprendžiama teismo byla. Buvo kaltinamas tik vienas asmuo — Jonas Radzevičius iš Rudnios. Kaltino Kaniavos policija. Prieš jį liudytojais buvo Rudnios klebonas kun. Raupelis, eksvarg. Mazaliauskas ir keli pašaliniai asmens. J. Radzevičiui buvo prikišama, esą jis per Naujus Metus bažnyčioje ant chorų girtas būdamas kėlęs triukšmą ir neleidęs kitiems giedoti.

Teismas, išklausęs ir antrosios pusės liudytojų, J. Radzevičių išteisino. *Parapijietis.*

Valkininkas. *Antrieji seniūnijos rinkimai* Vasario 12 ir 19 dienomis įvyko antrieji Valkininko seniūnijos tarybos rinkimai. Pirmieji rinkimai buvo 1938 m. lapkričio mėn. Tuomet balsavimui buvo išstatyti du sąrašai: vienas valsčiaus, antras šiaip žmonių, kurį sudarė valkininkiečiai ir Čižiūnų kaimo gyventojai. Žmonės tais rinkimais buvo nepatenkinti ir padarė žygius, kad jie būtų panaikinti. Tuo reikalu nusiuntė skundus apskrities storastai ir prokurorui. Žmonių padaryti žygiai veltui nenuėjo. Storasta rinkimus panaikino ir paskyrė antruosius Jie vyko vasario 12 dieną, bet nepasibaigė. Tad buvo atidėta dar vasario 19 d.

Šių antrųjų rinkimų vaisiai yra tokie: iš valsčiaus sąrašo išrinkta 10 tarybininkų (3 lenkai, 6 žydai, 1 lietuvis), iš žmonių sąrašo 20 tarybininkų (6 lietuviai iš Čižiūnų, kiti iš Valkininko taip pat beveik visi lietuviai). Iš valsčiaus sąrašo kandidatų išrinkta į seniūnijos tarybą vaitas A. Bokšanskis ir dr. Rakuiža. Šis sąrašas pravedė 10 atstovų tik todėl, kad už jį balsavo vietos žydai. Jeigu ne žydai, greičiausiai valsčiaus sąrašas būtų nelaimėjęs nė 1 atstovo.

Vasario 20 dieną Valkininko valsčiaus ribose prasidėjo seniūnų (saltyšų) rinkimai. *M. R.*

Švenčionių apskr.

Tverečius *Kiek išrinkta seniūnijų tarybininkų ir seniūnų.* Taip atsitiko, kad iki šiol nieks nepranešė, kiek Tverečiaus valsčiuje per seniūnijų tarybų rinkimus išrinkta lietuvių ir nelietuvių. Kadangi Tverečiaus valsčius yra visame Vilniaus krašte vienas lietuviškiausių, tai pravartu būtų nors pavėluotai pateikti rinkimų daviniai.

Tverečiaus seniūnijoje išrinkta 9 lietuviai, 1 lenkas ir 2 rusai; Andrejauskos sen. — 10 lietuvių, 1 lenkas, 1 gudas ir 4 rusai; Dietkaučiznos sen. — 11 lietuvių ir 1 rusas; Kukutėlių sen. — 10 lietuvių, 2 gudai; Erzveto sen. — 12 lietuvių, nelietuvių nė vieno; Kalveliškės sen. — 12 lietuvių, nelietuvių nė vieno; Vitėnų sen. — 12 lietuvių, nelietuvių nė vieno; Guntaunykų sen. — 10 lietuvių, 1 lenkas ir 1 gudas; Petrašūnų sen. — 11 lietuvių ir 1 gudas; Bobėnų sen. — 11 lietuvių ir 1 gudas; Didžiasalio sen. — 13 lietuvių, 2 lenkai ir 1 gudas; Vilėkų sen. 12 lietuvių, nelietuvių nė vieno; Pivorų sen. — 12 lietuvių, nelietuvių nė vieno; Dysnos sen. — 11 lietuvių ir 1 gudas; Vasiūnų sen. — 12 lietuvių, nelietuvių nė vieno; Rimaldiškės sen. — 9 lietuviai ir 3 gudai.

Iš viso Tverečiaus valsčiuje į seniūnijų tarybas išrinkta 200 tarybininkų, jų tarpe 177 lietuviai, 5 lenkai, 11 gudų ir 7 rusai.

Po seniūnijų tarybų rinkimų buvo renkami seniūnijų seniūnai. Visose aukščiau sužymėtose seniūnijose, išskiriant Rimaldiškes (kur išrinktas gudas), seniūnais ir jų padėjėjais išrinkta vien lietuviai. Švenčionių apskrities storasta 7 seniūnų ir 8 pavaduotojų nepatvirtino. Dabar turės būti nauji seniūnų rinkimai. *Šaminis.*

Švenčionys. *Leido veikti Katalikiškosios Akcijos skyriams.* Švenčionyse buvo įsteigti mergaičių ir berniukų katalikiškosios akcijos skyriai, bet netrukus Švenčionių storastijos sprendimu buvo uždaryti. Šio mėnesio 11 d. dek. kun. J. Dubietis gavo Vilniaus vaivadijos raštą, kuriame pranešama, kad abudu skyriai yra atidaryti, jų valdyba pasilieka senoji, o veikimą gali pradėti nuo 1939 m. sausio 26 d.

Labai keista ir nesuprantama, kur taip ilgai buvo sulaikytas vaivadijos raštas, nes skyriams leista veikti nuo sausio 26 d., o raštas gautas net po poros savaičių.

Š. K.

Kiekvieno korespondento pareiga kuo greičiausiai pranešti laikraščiui žinias.

KRONIKA

Lietuvių Mokslo Draugijos turtas dar nesugrąžintas

Kaip „Aide" ne kartą buvo rašyta, lenkų oficialė telegramų agentūra „Pat" ir Vilniaus Vaivadijos Įstaigos valdidinkai yra užtikrinę, kad, įsisteigus naujai lietuvių mokslinio pobūdžio draugijai, būsią jai sugrąžinta pernai uždarytosios Lietuvių Mokslo Draugijos turtas.

Dabar, kaip žinia, vietoj uždarytos Lietuvių Mokslo Draugijos jau yra įsteigta Lietuvių Mokslo Mylėtojų Draugija. Jos valdybos sudėtis pranešta Vilniaus Vaivadijos Įstaigai ir Vilniaus Miesto Storastijai šio mėnesio 13 dieną. Atrodo, kad naujajai mokslo draugijai tos draugijos turtas iki šiol jau turėjo būti sugrąžintas. Bet, pasiteiravus pas jos valdybą, teko sužinoti, kad iki šiol ji turto atidavimo reikalu nei iš vietos administracinės valdžios įstaigų, nei iš uždarytos Lietuvių Mokslo Draugijos valdinio kuratoriaus dar nėra gavusi jokio pranešimo.

×

Teko sužinoti, kad vasario 23 dieną vakare į uždarytos Lietuvių Mokslo Draugijos būstinę buvo atsilankę Vilniaus vaivada p. Bocianskis, viršininkas p. Jasinskis ir sekretorius.

Kauno laikraščių korespondentai Vilniuje

Vasario 23 ir 24 dienomis Vilniuje viešėjo kai kurių Kauno laikraščių korespondentai, būtent: „Lietuvos Aido" J. Narbutas, „XX Amžiaus" A. Keturakis ir K. Čerkeliūnas, „Lietuvos Žinių" B. Dundulis ir neorganizuotos spaudos atstovas J. Juodvalkis.

Šie Kauno laikraščių žurnalistai buvo nuvykę stebėti Zakopane surengtų tarptautinių sporto rungtynių. Po to aplankė kai kurias kitas Lenkijos vietas ir grįždami porai dienų buvo užsukę į Vilnių.

Dar viena lietuvių byla Lydoje

Vasario 23 dieną Apygardos Teismas Lydoje ketvirtą kartą nagrinėjo buvusios „Ryto" Draugijos mokytojos Veronikos Čibiraitės bylą. Pasak teisme viešai perskaityto kaltinimo akto, Veronika Čibiraitė kėsinusi atplėšti Lietuvai Lenkijos valstybės dalį, laikydama ir dalindama priešvalstybinio turinio knygas ir pati skleidusi gandus, kad anksčiau ar vėliau šiaurinės Lenkijos valstybės vaivadijos atiteksiančios Lietuvai. Teismas, išklausęs abiejų pusių liudytojų parodymų ir gynėjo kalbos, paskelbė sprendimą, kuriuo kaltinamajai prikišami nusikaltimai pripažinta neįrodytais ir ji išteisinta.

Bus lietuviškas vakaras

Vilniaus Lietuvių Meno ir Literatūros Draugija vasario 26 d. (sekmadienį) rengia vakarą. Bus vaidinama Ostrovskio komedija **Pelninga vieta.** Leidimas jau yra gautas.

Vakaro pradžia lygiai 19 val.

Iki šiol nesumokėjusiems prenumeratos „Aidas" yra sulaikomas. Tad kurie „Aido" jau nebegaunate, prašome nieko kito nekaltinti ir kuo greičiausiai atsiųsti administracijai nesumokėtą skolą, o „Aidas" vėl pas jus lankysis, kaip lankėsi iki šiol savaitėje tris kartus ir vėl taps jūsų neatskiriamas draugas ir bičiulis.

Pinigams siųsti galima panaudoti neseniai mūsų visiems prenumeratoriams išsiųstą pašto perlaidą (przekaz rozrachunkowy) arba panašią perlaidą galima įsigyti paštų įstaigose sumokant už ją vieną skatiką.

Vilnietis apdovanotas garbės ženklu

Kauno dienraštis „Lietuvos Aidas" rašo, kad Vasario 16-tosios dienos proga Lietuvos Valstybės Teatro Dramos Meno Garbės Ženklo Taryba apdovanojusi pirmojo laipsnio Meno Garbės Ženklu švietimo ministrą prof. J. Tonkūną, buv. Valstybės Teatro direktorių Jurgį Savickį, prof. V. Krėvę-Mickevičių, poetą Liudą Girą ir Vilniaus lietuvių teatro ilgametį veikėją ir vadovą Antaną Krutulį.

Redakcijos atsakymai

Jankauskui. Šešius auksinus gavome. Trys auksinai įtraukti kaip skola už prenumeratą, o kiti trys nežinome kam skirti. Prašome pranešti.

Budėtojui. Vieną korespondenciją įdėjome, kita geriau būtų nedėti. Užuojauta nebus įdėta, nes tokie dalykai mūsų laikraštyje iš viso nededami. Skelbimą dedame.

J. Budrevičiui. Praėjusių metų lapkričio mėnesį siųstus pinigus gavome. Jie įtraukti už 1936 metų prenumeratą. Laikraštis siuntinėjamas.

Tautiečiui. Apie seniūnų ir valsčiaus tarybos rinkimus prašome parašyti atskirai.

Vaiškiui. Apie tautos šventės minėjimą įdėta į bendrą pranešimą apie jos minėjimą visame krašte.

Dalyviui. Neigiamus faktus išleidome.

E. Paneriečiui. Žurnalus gavome. Tamstai taip pat šį tą nusiuntėme.

Esvui. Vasario 16-tos dienos minėjimas įtraukta kitur. Apie rinkimus liks tik mūsų žiniai.

Myk. Peciulevičiui. Žinelės neįdėtos kaip pavėluotos. Kitą kartą prašome pranešti greitesniu laiku.

Šaminiui. Prašome rašinėti.

Lietuvos filmos turi didelį pasisekimą

Praėjusią vasarą amerikiečiai filmininkai broliai Motuzai atsidėję filmavo įdomesnes Lietuvos vietoves, įvairias visuomeninio gyvenimo iškilmes, olimpijadą ir žemės darbus kaime. Jų filmos yra garsinės ir spalvotos.

Dabar, kaip rašo „Liet. Aidas", broliai Motuzai šias filmas su didžiausiu pasisekimu rodo Š. Amerikos lietuviams. Jie jau aplankė visas didesnes lietuvių kolonijas (New Yorko, Chicagos, Clevelando, Philadelphijos, Rochesterio, Scrantono ir daug kitų), kur išbuvo net po kelias dienas, nes visur į seansus buvo labai gausiai lankomasi. Br. Motuzai visur sutinkami su didžiausiu palankumu.

Įdomu yra tai, kad senesnieji lietuviai, kurie jau daug metų nėra buvę Lietuvoje, sunkiai gali tikėti, kad Lietuva tokią milžinišką pažangą yra padariusi žemės ūkyje ir kultūros gyvenime. Lietuvos mokyklų sporto švente ir kariuomenės pasirodymais jie negali atsigėrėti ir po kelis kartus lanko tuos seansus. Laikraštis pastebi, kad kai kurie naujosios Lietuvos vaizdai daugeliui išspaudžia džiaugsmo ir pasididžiavimo ašaras.

KARAS ISPANIJOJE

Anglų laikraščiai praneša, kad Britų imperijos vyriausybė vasario 23 d. nutarė pripažinti de jure gen. Franko vyriausybę, nestatydama jokių sąlygų. Anglijos vyriausybės nutarimas būsiąs paskelbtas vasario 24 d. arba vėliausiai vasario 25 d. Paskirtas ambasadorius į Burgosą išvažiuosiąs tuojau.

Prancūzija taip pat paskelbs savo nutarimą greičiausiai vasario 27 dieną.

Frontuose tyla, išskyrus Madrido frontą. Čia nacionalistai iš artilerijos apšaudė miesto kvartalus, o lėktuvai numetė keliolika bombų. Nacionalistų lėktuvai aplankė Valenciją ir Alikante.

Vyriausybininkų premjeras Negrinas lankėsi Valencijoje ir apžiūrinėjo fronto pozicijas. Iš jo pareiškimų galima daryti išvadą, kad vyriausybininkai yra pasiryžę ir toliau gintis.

Lietuvių katalikų mokslininkų suvažiavimas Kaune

Vasario 20—22 dienomis Kaune įvyko Lietuvių katalikų mokslininkų ir mokslo mėgėjų suvažiavimas, kuriame dalyvavo apie 600 Lietuvos Katalikų Mokslo Akademijos narių ir svečių, jų tarpe vyskupai: Staugaitis, Paltarokas, Kukta, Bučys, Matulionis, Reinys daug universiteto profesorių, docentų, mokytojų ir du vilniečiai: kun. K. Čibiras ir kun. dr. A. Viskantas.

Suvažiavimą atidarė prof. Eretas. Kaip „XX Amžius" rašo, prof. savo kalboje pažymėjo, kad šis suvažiavimas iš eilės esąs trečias. Pirmojo suvažiavimo buvo tikslas—suburti katalikus mokslininkus ir mokslo mėgėjus, antrojo—atidengti šių laikų krizę ir ieškoti priemonių jai šalinti, šių metų suvažiavimo—tarnauti tiesai, orientuotis į tiesą

Suvažiavime buvo paminėta mirusieji popiežius Pijus XI, prel. A. Dambrauskas-Jakštas ir Tumas-Vaižgantas, skaityta visa eilė paskaitų, daryti pranešimai, įteikti naujiems nariams diplomai ir kt. Pranešimus ir taip pat padarė amerikietis kun. Vasiliauskas ir vilniečiai kun. dr. A. Viskantas ir kun. K. Čibiras. Pasak „XX Amžių", šie trys prelegentai nušvietę mokslinę ir mokyklinę lietuvių padėtį jų gyvenamose valstybėse.

Vokiečiai darosi vis įžulesni

Londono dienraščio „News Cronicle" Berlyno korespondentas praneša, kad Vokietijos vyriausybė kreipėsi į Čeko-Slovakijos užsienių reikalų ministrą Chalkovskį siūlydama jam vėl atvykti į Vokietiją apsvarstyti Vokietijos ir Čeko-Slovakijos santykių klausimus.

Pasak „News Cronicle", Chvalkovskiui Berlyne būsią pateikti 3 reikalavimai. Pirmiausia Vokietija pareikalausianti, kad Čeko-Slovakija priimtų vadinamąją Kundto programa. Pagal tą programą, vokiečių mažumai turi būti suteiktos lygios teisės su čekais, slovakais ir rusinais, ir duota jai plati autonomija, pagrįsta tomis teisėmis ir privilegijomis, kurias buvo davę čekų karaliai Bohemijos vokiečiams dar XI amžiuje.

Be to, iš Chvalkovskio būsią pareikalauta, kad iš Čeko-Slovakijos valdžios būtų pašalinti visi valstybės veikėjai, stovėję arti prezidento Benešo, jų tarpe ir gen. Sirovy.

Pagaliau, pasak „News Cronicle", Vokietija pareikalausianti oficialiai nutraukti santykius su Sovietų Rusija, o tai būtų pirmas Čeko-Slovakijos žingsnis antikomunistinio fronto linkme.

Įvairu-įdomu

Meteoritas įkrito į automobilį

Amerikos Jungtinių Valstybių laikraščiai praneša, kad Benadores miesto gatvėse įvykęs nepaprastas atsitikimas. Pačioje gyviausioje miesto gatvėje ir didžiausio judėjimo metu nukritęs meteoritas. Meteoritas pataikęs į gatvėje paliktą automobilį, kurio savininkas tuo metu buvo įėjęs kažko pirkti į krautuvę. Automobilis sugadintas, tačiau žmonių aukų, laimei, buvo išvengta.

Lakūnų kovos su paukščiais

Aviacijos istorijoje yra užrašyta nemaža atsitikimų, kada lakūnams tenka susidurti su visais netikėtais pavojais, dėl kurių dažnai lėktuvus ištinka skaudžios nelaimės. Kartą iš Meksikos į Gvatemalą skrido keleivinis lėktuvas. Ties jūros įlanka skraidė žuvėdrų pulkas. Viena žuvėdra, skridusi aukščiau lėktuvo, išmetė iš snapo nemažą žuvį. Krintančios žuvies smūgis buvo toks stiprus, kad išmušė lėktuvo langą, o stiklų šūkės sužeidė lakūno veidą. Jis trumpai akimirkai paleido vairą iš rankų, ir nevaldomas lėktuvas atsitrenkė į vandenį. Tačiau lakūnui ir keleiviams pavyko išsigelbėti. Kalifornijoje lėktuvams dažnai tenka susidurti su dideliais paukščiais pelikanais, kurių lakūnai labai vengia, nes pelikanai beveik visada skrenda tiesiai prieš lėktuvą ir patenka į propelerį. Yra žinoma, kad ir nestora lazdelė arba vielos gabalas, patekęs į dideliu greičiu besisukantį propelerį, sudaužė jį į šipulius. Į vieno Amerikos keleivinio lėktuvo propelerį atsitrenkė pelikanas. Propeleris sudužo, o lėktuvas nukrito ant uolų ir subirėjo. Žuvo lakūnas ir du keleiviai. Todėl Kalifornijos lakūnai dažnai surengia pelikanų medžiokles ir šaudo juos iš kulkosvaidžių. Tačiau pelikanai vis tiek lėktuvų nevengia. Didieji Kalifornijos Kolorado kalnų ereliai yra didžiausi lakūnų priešininkai. Jie labai dažnai lenktyniuoja su lėktuvais, patenka į propelerius ir juos sudaužo. Apskaičiuojama, kad per 7 metus Amerikoje lėktuvai net 12 kartų susidūrė su ereliais. Penki lėktuvai sudužo, 12 žmonių žuvo, o kitiems lėktuvams pavyko laimingai pasiekti žemę.

Pasitaiko, kad ne tik paukščiai, bet ir kitokie sparnuočiai būna lėktuvų nelaimės priežastimi. Vieną lakūną, iškilusi į 700 metrų aukštį, užpuolė vapsų spiečius. Skaudžiai sugeltas lakūnas iššoko iš lėktuvo su parašiutu, o lėktuvas sudužo. Havajų salose vienas hidroplanas leidosi įlankos uoste ant vandens. Tuo metu iš jūros pakilo skraidančios žuvys, pateko į propelerio oro sukamąją srovę ir trenkėsi į lėktuvo langą. Lakūnas buvo sužeistas, lėktuvas pasinėrė į vandenį. Bet žvejų laiveliai visą įgulą išgelbėjo. Vienas lakūnas norėjo pasiekti aukščio rekordą. Jis buvo užsidėjęs kaukę, kuri buvo sujungta su kvėpavimo aparatu. Tačiau greitai pajuto, kad iš aparato neina deguonis. Jis pradėjo trokšti ir turėjo nusileisti. Pasirodė, kad į deguonies aparato žarnelę buvo įlindusi didelė musė, kuri ir užkimšo kvėpavimo kanalą.

Naminiai gyvuliai pavojingesni už laukinius žvėris

Vokiečių profesorius Arnoldas Habernolis surinko statistinius duomenis apie įvairias nelaimes, kuriose žmonės nukentėjo nuo žvėrių ir naminių gyvulių. Pasirodo, kad Europoje daugiau žmonių žūva nuo naminių gyvulių sužalojimų, negu Afrikoje ar Azijoje nuo laukinių žvėrių. Liūtai ir tigrai dažniausiai vengia pulti žmogų, tuo tarpu naminiai gyvuliai tai dažnai padaro. Ir dar keisčiau, kad daugiausia nelaimių padaro buliai ir karvės. Jie subado, suspardo ir sumindžioja gana daug žmonių. Po jų eina arkliai, kurie sukandžioja arba sužaloja spirdami. Per 6 metus Prūsuose nuo bulių ir karvių žuvo 47 žmonės, nuo arklių — 28, nuo kiaulių — 23, nuo šunų — 15, nuo ožkų — 7, nuo avių — 5, nuo kačių — 4, nuo asilų 4, nuo žąsų ir vištų po vieną. Pastarieji buvo maži vaikai, kuriuos sužnaibė žąsys arba užkapojo gaidžiai. Taigi ir su naminiais gyvuliais reikia elgtis labai atsargiai, o ypač saugoti nuo jų mažus vaikus.

Žmogus pralenkė paukščius

Iš visų paukščių tik vienas erelis gali pakilti aukštyn ligi 7 kilometrų, o kiti paukščiai pakyla vos 2—3 klm. Tuo tarpu žmonės su lėktuvais jau pakyla ligi 10 kilometrų, o su stratosferiniais balionais pasiekė 16 klm. aukštį. Vadinasi, šioje srityje žmogus toli pralenkė paukščius. Bet į jūros gelmes geriausi narai nusileidžia tik 90—100 metrų. Ir tik vienas amerikietis profesorius Beebe su specialiu aparatu buvo nusileidęs į gelmes apie 900 metrų. Tuo tarpu banginiai nusileidžia į gelmes ligi 2 kilometrų. O įvairių rūšių žuvys ir vandens gyviai gyvena ir kelių km. gilumoje. Čia žmogus vandens gyvūnams negali prilygti.

Šiaurės elnių imtynės su vilkais

Kaip jau buvo rašyta, šiaurinėje Švedijoje, Suomijoje ir Norvegijoje labai siaučia vilkai. Jie tų vietų gyventojams esą pridarę labai didelius nuostolius ir išskerdę tūkstančius šiaurės elnių. Laikraščiai rašo, kad prieš kelias dienas vėl įvykusi žiauri šiaurės elnių kova su vilkų ruja.

Vieną vietą, kurioje ganęsi šimtai šiaurės elnių, užpuolusi 30 vilkų gauja. Vilkų išgąsdinti šiaurės elniai iš pradžių visomis jėgomis gynėsi. Garsiai maurodami patinai buvę sudarę ratą aplink pateles ir veršiukus. Tačiau vilkai jau per kelias minutes tą ratą pralaužę ir papiovę apie 20 elnių.

Triukšmą išgirdę piemenys, apsiginklavę kirviais, durklais ir mietais, jie atskubėję elniams padėti. Šaunamųjų ginklų jie negalėję leisti į darbą, nes tamsoje galėję pataikyti ir į elnius. Deglų šviesoje įvykusios didelės kautynės, per kurias žmonėms ir elniams pagaliau pavykę vilkus išvaikyti. Per kautynes 12 vilkų užmušta.

Laimingiausia sala pasaulyje

Netoli Australijos yra 9 kv. kilometrų didumo sala, kuri laikoma laimingiausia pasaulyje. Joje gyvena 150 žmonių, kurie per dieną dirba vos porą valandų. Mat klimatas saloje labai švelnus, nereikia šiltų rūbų nei pastogės. Saloje yra labai daug skanių ir maistingų vaisių, paukščių, o pakrantėse knibždėte knibžda įvairių žuvų, kurias gyventojai gaudo rankomis.

Amerikiečių prietarai

Nors Amerika yra kultūringas kraštas, tačiau prietarų ir ten yra nemaža. Amerikiečiai labai nemėgsta skaičiaus „13", nes jis nešąs nelaimę. Amerikos miestuose nėra namų 13 numeriu, namuose nėra 13 aukšto, buto nei kambarių 13 numeriu pažymėtų. Po 12 tuojau eina 14 nr. Keleiviai vengia sėsti į traukinio vagonus ar autobusus, kurie pažymėti 13 nr. Todėl susisiekimo bendrovės tokių numerių vengia. Kai Amerikos prekybininkai nori atsikratyti pirkėjų, perkančių bargan, jie krautuvėse pakabina užrašus: „Į kreditą galima pirkti tryliktame aukšte", kurio, žinoma, nėra.

„AIDO" REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA: Wilno, ul. Dąbrowskiego 5—1. Telefonas 29-59. Administracija priima nuo 9 iki 13 ir nuo 16 iki 18

REDAKCIJA gaunamus straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintų korespondencijų ir smulkesnių straipsnių redakcija nesaugo. Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams — 3 auks. Užsienyje — 3 doleriai. Atskiro numerio kaina 10 skatikų. Skelbimų kaina: tik ketvirtame puslapy — 20 skatikų už eilutę.

Wydawca-Leidėjas **Liudvikas Cicėnas**. Drukarnia-Spaustuvė „RUCH" Wilno, Tatarska 6. Telef. 21-83. Redaktor-Redaktorius **Vincas Budrevičius**